

Maa- ja metsätalousministeriö

LAUSUNTO

kirjaamo@mmm.fi

16.1.2018

Dnro 024/2018

Lausuntopyyntö, Dnro 2082/04.04.04.00/2017

SUOMEN ILVESKANNAN HOITOSUUNNITELMA – TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Petovahinkomäärät ovat poronhoitoalueella mittavat. Petojen aiheuttamista porovahingoista löytyy vain murto-osa. Myös ilvekset aiheuttavat edelleen huomattavia porovahinkoja vuosittain. Petovahinkokertymät vaikuttavat erittäin merkittävästi teurasporojen määrään ja tätä kautta porotalouden elinkeinotoiminnan ketjuun.

Porotalouden kokemien menetysten hallinta edellyttää joustavuutta poronhoitoalueen petokantojen säätelyssä. Metsästyksen mitoituksessa tulee seurata löydettyjen porovahinkojen määrää, sillä havainnoitsijaverkostoon perustuvat kanta-arviot eivät anna poronhoitoalueella luotettavaa kuvaa petokantojen koosta. Tämä poronhoitoalueen erityispiirre on huomioitu hoitosuunnitelmassa hyvin.

Kannanhoitosuunnitelmassa olisi tarpeen selvittää myös suojeltavien lajien kantojen hallintaa suojelualueilla. Kannanhallinnan ja vahinkojen vähentämisen vuoksi on tarpeen huolehtia siitä, että tarvittavat toimenpiteet ovat mahdollisia alueiden erilaisista suojelustatuksista riippumatta.

2.4 Porotaloudelle aiheutuvien vahinkojen vähentäminen

Hoitosuunnitelmassa tavoitteeksi 2.4 on asetettu ilveksen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen vähentäminen. Ilveksen pyyntiä pyritään poronhoitoalueella kehittämään metsästyslain keinovalikoimalla suuntaan, jossa vahingot vähenevät. Lisäksi poikkeusluvanvaraista metsästystä pyritään kehittämään joustavaksi. Poronhoidon toimintaedellytykset varmistetaan riistavahinkolain valmistelun yhteydessä.

Hoitosuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ovat poronhoidon kannalta oikeita ja niiden avulla on mahdollista saada kohtuuttomiin mittasuhteisiin kasvanut poronhoitoalueen peto-ongelma ilveksen osalta paremmin hallintaan. On syytä kuitenkin muistaa, että myös edellisessä vuonna 2006 vahvistetussa hoitosuunnitelmassa asetettiin tavoitteeksi porovahinkojen vähentäminen. Tästä huolimatta ilveskanta on poronhoitoalueella kasvanut ja ilvesten aiheuttamat porovahingot kannan kasvun tuloksena lisääntyneet. Onkin olennaista huolehtia hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamisesta myös konkreettisin käytännön toimin ja tarvittavin säädösmuutoksia, jotta hoitosuunnitelman tavoitteet saadaan toteutumaan.

3. Kannanhoitoalueet

Kannanhoitoalueiden kuvauksessa (s. 4) todetaan: *“Poronhoitoalueella ilves voi aiheuttaa huomattavia vahinkoja, joten poronhoito asettaa elinkeinona esteen ilveskannan runsastumiselle poronhoitoalueella”*. Lause pitää tuki sinällään paikkansa, mutta asettaa kokonaisuuden hieman erikoiseen valoon ja kuulostaa syytökseltä poronhoitoa kohtaan. Virallisissa asiakirjoissa olisi aiheellista huomata mainita, että myös luonnonolosuhteet poikkeavat poronhoitoalueella merkittävästi muusta maasta. Kauriit ja muut pienet hirvieläimet tai rusakot eivät luonnostaan juuri menesty poronhoitoalueella. Näin ollen

poronhoitoalueella ei myöskään ole suurpedoille tarjolla samanlaista ravintokattausta kuin muualla maassa.

Poron lisäksi ainoa alueella elävä isompi ilveksen saaliseläin on harvalukuinen metsäkauris, joka sekin selviytyy pohjoisen talvista ainoastaan ihmisen ruokkimana. Poronhoitoalueella ilves siis todellisuudessa elää porojen turvin. Näin ollen käytännössä juuri poronhoito luo mahdollisuuden ilveskannan elämiselle poronhoitoalueella, eikä suinkaan estä sitä. Siksi on välttämätöntä myös rajoittaa ilveskannan hallitsematonta kasvua alueella.

3.1. Alueellisten kannanhoitoalueiden toimenpiteet

Toimenpiteenä hoitosuunnitelmassa esitetään, että poronhoitoalueen metsästyksen mitoituksessa huomioidaan porovahingot. Kannanhallinnan keinona ovat poikkeusluvut, joihin liittyviä käytäntöjä kehitetään joustavammiksi. Nämä ovat tarkoituksenmukaisia tavoitteita.

Lisäksi tutkitaan poronhoitoalueen ilvesten geneettistä rakennetta ja suhdetta Ruotsin ja Norjan ilveskantaan. Poronhoitoalueen tehtävänä on ollut toimia petokantojen geneettisen virran mahdollistajana naapurimaiden suuntaan suurpetojen osalta. Asian kanssa tulisi kehittää valmiutta siirtoistutuksiin. Pedot eivät kulje ihmisen kartalle piirtämiä väyliä noudatellen Suomen ja naapurimaiden poronhoitoalueiden läpi alueille, joilla lajitovereita runsaimmin elelee. Sen sijaan ne jäävät ja myös palaavat poronhoitoalueelle joko Suomessa tai naapurimaissa. Geenivirran parantaminen hoituisi tehokkaammin ja vähemmällä vahingoilla siirtoistutuksin. Asia olisi aiheellista huomioida luvussa 6.4.

5. Ilvekseen liittyvä riista-arvo ja paikallisen omistajuuden kehittäminen

Riistanhoidon kannalta keskeiseksi ongelmaksi on koettu ilveksen pieniin hirvieläimiin kohdistama saalistuspaine. Poronhoitoalueella tämä paine kohdistuu nimenomaisesti poroihin, jotka ovat yksityistä omaisuutta. Ilveksen ravintokäyttäytymistä tutkittaessa on syytä tutkia asiaa myös poronhoitoalueen ja siellä elävän saaliseläinlajiston osalta.

5.3. Pyynnin valikoivuuden ja eettisen metsästyksen kehittäminen

Toimenpiteenä esitetään, että eettisesti kestävä koiralla tapahtuvan ilveksen metsästyksen toimintaedellytykset varmistetaan.

Ilveksen metsästyksessä käytettävät koirat ovat pääsääntöisesti sorkkaeläinvapaita ja näin ollen ongelmattomia poronhoidon kannalta. Koirien metsästyskäytössä on kuitenkin muilta osin nykyisellään niin suuria ongelmia, että niihin tulee hakea ratkaisuja säädösmuutoksilla. Erityisesti suurten ajavien koirien käyttö hirvenmetsästyksessä on ajautunut kerrassaan kestävämmään ja hallitsemattomaan tilanteeseen, josta porojen lisäksi kärsivät pienempiä metsästyskoiria käyttävät metsästyksen harrastajat, marjastajat ja muut luonnossa liikkujat.

6.2. Ilveksen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisy ja korvaaminen

Kuten hoitosuunnitelmassa todetaan, vapaana laiduntavien porojen kohdalla petovahinkojen ennaltaehkäisy on lähes mahdotonta. Käytännössä ennaltaehkäisytoimia tehdään perinteisesti niin tehokkaasti

kuin se on mahdollista. Käytännössä petovahinkoja pyritään ehkäisemään liikkumalla porojen laidunalueilla aktiivisesti ja valvomaan tilannetta, eli olemalla läsnä. Pedot kuitenkin kulkevat sujuvasti ja nopeasti ja hyökkäävät jopa talvitarhauksessa oleviin poroihin. Käytännössä ainoa keino porojen suojelemiseksi on pedon poistaminen. Täysin vahinkoja ei saada tämän vuoksi koskaan loppumaan, mutta määrällisesti niiden pitäminen kohtuullisella tasolla on tarpeellista.

Koska vahinkojen estämistä säädellään valtion toimesta, on valtiolla myös velvollisuus korvata tämän säätelyn aikaansaamat vahingot. Perinteeksi on muodostunut, että korvauksia ei makseta täysimääräisinä. Tätä on mahdotonta hyväksyä, ellei samanaikaisesti tarjota parempia keinoja vahinkomäärien leikkaamiseksi. Korvausmäärärahat tulee suhteuttaa suojelupolitiikan aikaansaamaan petokantojen kasvuun. Petokannat on karsittava sellaiselle tasolle, jonka suojeluun Suomen valtiolla on osoittaa riittävät määrärahat.

Toimenpiteenä todetaan, että riistavahinkolain korvausjärjestelmää uudistettaessa korvaustasojen mitoituksessa on huomioitava poroelinkeinojen toimintaedellytykset ja samalla varmistettava, että vahingonkäräjän motivaatio vahinkojen ennaltaehkäisytyöhön säilyy. Tämä on tärkeä tavoite. Vahingonkäräjän motivaatiota mitattaessa tulee selvittää tehtyjen ennaltaehkäisytoimien mahdollisuus ja teho. Jotta pahimmilla petoalueilla tilanne saadaan hallintaan, tulee haaskakuvaustoiminta poronhoitoalueella kieltää tai siitä aiheutuva haitta ja vahinko korvata kuvauspaikkakohtaisesti erikseen. Lisäksi petotihentymä tulee karsia poronhoitoalueen etelärajalta, idästä länteen.

6.3. Metsästyksen valvonta ja Srva-tehtävät

Metsähallituksen erätarkastajien toimivaltuuksia laajennetaan siten, että metsästyksen valvontaa voi tehdä maanomistusolosuhteista riippumatta.

Vahinkoperusteisten poistolupien käytön osalta tulee tehdä vastaava muutos luvanhaltijaa koskien. Mitattavaa vahinkoa tekevä peto on voitava poistaa maanomistussuhteista riippumatta. Tämän epäkohdan korjaaminen lienee mahdollista, kun myös poistoluvan käytön valvonnan voi jatkossa ulottaa myös yksityismaille. Kannanhoidollisten lupien käytössä tilanne on toisenlainen, mutta vahinkoperusteista lupaa käytettäessä yksityismaat aiheuttavat prosessin toteutukselle paikoitellen huomattavaa haittaa.

6.4. Ilvesten siirtoistutukset

Tavoitteeksi olisi aiheellista lisätä valmius ilvesten siirtoistutuksiin, mikäli se tulee ajankohtaiseksi Ruotsin ja Norjan ilveskannan geneettisen rakenteen parantamistarpeen vuoksi.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ao